

3. *Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 06 листопада 2020 р., судова справа №921/317/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92770919> (дата звернення 05.01.2022).*

4. *Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17 грудня 2013 р. №14. Офіційний веб-портал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13#Text> (дата звернення 11.01.2022).*

**Мороз О. В.,**

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **ЩОДО СТРОКУ ЯК ІСТОТНОЇ УМОВИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ**

Укладення цивільно-правового договору достатньо складний процес, при якому виникають деякі питання, пов'язані зі строком дії договору та строком реалізації прав та виконання обов'язків.

Визначення строку в цивільному праві наводили деякі вчені. Так, зокрема, В. П. Нагребельний вказує, що строки у праві це визначені законом, договором або іншим юридичним актом періоди, встановлені для здійсненні відповідних дій, реалізації прав або виконання зобов'язань, з настанням чи закінченням яких пов'язується певна дія або подія, що має юридичне значення [1, с. 674].

В. В. Луць визначив строк як період або момент часу, з настанням або закінченням якого пов'язані певна подія або дія (бездіяльність), що мають юридичне значення [2, с. 15–16, 21].

Поняття строку та терміну закріплено і на законодавчому рівні у статті 251 ЦК України. Так, відповідно до ч. 1 ст. 251 ЦК України строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Терміном є певний момент у часі, з настанням яко-

го пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення (ч. 2 ст. 251 ЦК України [3]).

В. В. Луць вказав на необхідність розглядати строки у цивільних правовідносинах в декількох аспектах: 1) строк як момент виникнення (початку) чи припинення правовідносин (в сучасній цивільній науці цей аспект у більшості випадків, розглядається вже як окрема часова категорія, що має назву «термін»); 2) строк як одна з умов, що визначає його зміст; 3) строк як критерій правомірності поведінки учасників правовідносин з точки зору його своєчасності [4, с. 39].

Т. М. Вахонєва зазначає, що строк може розглядатися як правова форма встановлення граничних меж реалізації прав та виконання обов'язків учасниками цивільних правовідносин; як форма існування та розвитку прав та обов'язків учасників цивільних правовідносин; як часовий регулятор суспільних відносин у сфері цивільного права; як дія чи подія, що має юридичне значення та ін. [5, с. 21].

За способом позначення (обчислення) строки поділяють на визначені: а) календарною датою; б) впливом періоду часу; в) вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

Ст. 252 ЦК України [3] визначає, що строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

В тих випадках, коли строк або термін визначається вказівкою на подію, яка обов'язково має настати, за часову категорію може бути взята подія, настання якої є неминучим, на відміну від події, що використовується при укладенні умовних угод [5, с. 44].

Частина 2 статті 677 ЦК України [3] вказує, що строк придатності товару в договорі купівлі-продажу визначається періодом часу, який обчислюється з дня його виготовлення і протягом якого товар є придатним для використання, або терміном (датою), до настання якого товар є придатним для використання. Таким чином, початок та закінчення строку придатності товару будуть визначатися календарними датами, що будуть складати термін придатності товару.

Як приклад визначення терміну шляхом вказівки на подію можна навести договір страхування. За договором страхування одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник

зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору (ст. 979 ЦК України [3]).

Строки договору діляться на загальні строки існування договору і на строки виконання обов'язків. Якщо загальний строк визначає тривалість існування договору в часі, то строк виконання обов'язків, є однією з умов належного виконання, вони визначають в який момент та або інша сторона договору повинна виконати свій обов'язок.

Згідно з ч. 1 ст. 631 ЦК України [3] строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору.

Договір набирає чинності з моменту його укладення (ч. 2 ст. 631 ЦК України [3]). Момент укладення договору визначається певними фактами, що мають юридичне значення. В. В. Луць до таких фактів відносить оферту й акцепт, що в сукупності становлять фактичний склад, який є достатнім для визначення договору укладеним, якщо не виникло ніяких ускладнень [6, с. 45]. Момент укладення договору визначено у статті 640 ЦК України. Так, відповідно до ч. 1 вищевказаної статті договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції. У ч. 2 даної статті зазначено, якщо відповідно до акта цивільного законодавства для укладення договору необхідні також передання майна або вчинення іншої дії, договір є укладеним з моменту передання відповідного майна або вчинення певної дії. Договір, що підлягає нотаріальному посвідченню, є укладеним з дня такого посвідчення (ч. 3 ст. 640 ЦК України [3]).

Отже, період між початком і закінченням дії договору буде мати назву строку договору, а момент початку та закінчення дії такого договору буде мати назву терміну, що в більшості випадків уточнюється конкретною календарною датою. Окрім цього, моментом укладення договору, в даному випадку, є сукупність певних дій (юридичних фактів), які визначають процедуру укладення договору та встановлюють час настання тих чи інших правових наслідків. Дії, які визначають момент укладення договору, здійснюються як в межах об'єктивного часу, так і можуть здійснюватися в межах конкретно визначених (нормативним актом чи договором) строків. Мається на увазі, що визначення того чи іншого моменту є складним процесом встановлення часу, який здійснює вплив на подальший розвиток правовідносин та встановлює передбачені законодавством або договором правові наслідки. Хоча після визначення

моменту, з якого, наприклад, договір вважається укладеним, можна встановити і термін (початковий момент) дії договору [5, с. 26–27].

За ступенем визначеності строків вони поділяються на абсолютно визначені, відносно визначені та невизначені строки.

Абсолютно визначені строки – строки, при яких зазначається точний період часу, з настанням якого пов’язуються певні юридичні наслідки. Дані строки можуть визначатися вказівкою на тривалість строку (наприклад, один місяць) та вказівкою на точні моменти початку та закінчення строку (наприклад, з 1 січня 2021 р. по 1 квітня 2021 р.). як приклад можна навести строк виплати ренти. Так, рента виплачується після закінчення кожного календарного кварталу, якщо інше не встановлено договором ренти (ст. 738 ЦК України [3]).

Відносно визначені строки – це строки, позначені вказівкою на подію, яка має неминуче настати, а також передбачені деякими нормами законів абстрактні строки.

Відносно визначені строки поділяють на два види:

1) строки, пов’язані з подією, яка має неминуче настати (проте точно невідомо, коли саме). Як приклад можна навести строк припинення договору довічного утримання. Так, договір довічного утримання (догляду) припиняється зі смертю відчужувача (ч. 2 ст. 755 ЦК України [3]);

2) строки, виражені за допомогою оціночних понять таких як «розумні строки» (ч. 4 ст. 672, ч. 1 ст. 688, ч. 2 ст. 776 ЦК України), «негайно» (ч. 2 ст. 530, ч. 1 ст. 690, ч. 1 ст. 785 ЦК України), «своєчасно» (ч. 2 ст. 538 ЦК України). Так, товар, асортимент якого не відповідає умовам договору купівлі-продажу, є прийнятним, якщо покупець у розумний строк після його одержання не повідомив продавця про свою відмову від нього (ч. 4 ст. 672 ЦК України [3]).

Невизначені строки мають місце коли для здійснення певних дій не визначений будь-який часовий орієнтир, хоча й передбачається. Наприклад, майно, земельна ділянка або житло можуть бути передані в найм без вказівки на конкретний строк їх використання. В основному невизначені строки зустрічаються у договірних зобов’язаннях, при укладенні договорів без вказівки строків його дії [5, с. 50]. Так, якщо строк найму не встановлений, договір найму вважається укладеним на невизначений строк (ч. 2 ст. 763 ЦК України [3]).

Отже, вивчення та аналіз строків як істотної умови цивільно-правового договору має важливе науково-практичне значення, оскільки вони

упорядковуюють цивільний обіг, стабілізують цивільні відносини та забезпечують можливості належного та своєчасного захисту цивільних прав.

### Список використаних джерел

1. *Юридична енциклопедія: в 6 т. / За ред. Ю. С. Шемиченко та ін. К.: Укр. енциклопедія, 1998. Т.1. 736 с.*
2. *Луць В. В. Строки у цивільних правовідносинах: Конспекти лекцій з спецкурсу. Львів: Вид-во Львівського державного університету, 1992. 86 с.*
3. *Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. №435 – IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №40. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 30.01.2022 р.).*
4. *Луць В. В. Сроки в гражданских правоотношениях. Правоведение. 1989. №1. С. 37–43.*
5. *Вахонєва Т. М. Строки (терміни) у цивільному праві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2005. 223 с.*
6. *Луць В. Визначення часу, з якого договір вважається укладеним. Радянське право. 1974. №4. С. 45–47.*

**Некіт К. Г.,**

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»*

## ДО ПИТАННЯ ПРО СПЕЦИФІКУ ЗМІСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФРОВІ РЕЧІ

В умовах активних спроб забезпечення правового регулювання криптовалют в Україні, які наразі увінчалися ухваленням Верховною Радою Закону України «Про віртуальні активи» [1], який, втім, був повернутий Президентом України на доопрацювання з метою врахування світового досвіду у сфері регулювання діяльності з організації торгівлі, обміну та зберігання віртуальних активів, актуалізується питання про право власності на віртуальні активи. У грудні 2021 р. у Верховній Раді було